

Miljarderna som inte mäts mot barnens dag

Nästan tre miljarder om året går till kvalitet i förskolan. Ingen mäter om något av det når barnets dag. Inte kommunen, och inte den som betalar ut pengarna.

3 086 000 000 kronor

anslaget för statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder i förskolan, år 2026

DET KORTA SVARET

2 885 995 tusen kronor betalades ut till kvalitetshöjande åtgärder i förskolan under 2025. Vad barnen fick för dem vet ingen.

Förordningen kräver att effekterna utvärderas. Men ingen mätning av vad som når barnets dag finns — varken i kommunernas egna svar eller i den statliga redovisningen.

Vad bidraget får användas till

SKOLVERKETS EGEN BESKRIVNING

”Det sammanlagda anslaget för statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder i förskolan för år 2026 är 3 086 000 000 kronor. — Statsbidraget får användas till att sträva efter att barngrupperna har en storlek som överensstämmer med Skolverkets riktmärke för barngruppernas storlek i förskolan — att bibehålla eller rekrytera personal i förskolan — kompetensutveckling för förskollärare och annan personal som arbetar i barngrupper i förskolan. — För barn som är 1–3 år är riktmärket för barngruppers storlek 6–12 barn. För barn som är 4–5 år är riktmärket för barngruppers storlek 9–15 barn. — Vi får endast fördela statsbidrag till kommuner, men kommunerna kan använda bidraget för insatser både inom kommunala och fristående förskolor”

Skolverket, Statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder i förskolan 2026. Sidan uppdaterad 27 juli 2026

Tre ändamål. Det andra är värt att läsa en gång till: bidraget får gå till **att bibehålla eller rekrytera personal**. Det står så i förordningen också.

FÖRORDNINGEN

”Bidraget får användas för kostnader för att bibehålla eller rekrytera personal i förskolan. — Skolverket ska följa upp och utvärdera effekterna av statsbidraget. — Skolverket ska sprida information om hur statsbidraget används i kommunerna. — är skyldig att till Skolverket lämna sådana uppgifter om verksamheten”

Förordning (2021:848) om statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan, 3, 8 och 9 §§

Att rekrytera personal är en ny kostnad. Att bibehålla personal man redan har är något annat — och förordningen skiljer inte mellan dem. Den säger heller ingenting om personal huvudmannen ändå är skyldig att ha.

Granskningen påstår inte att det är fel, och inte att pengarna går till fel saker. Vi har inte läst en enda redovisning. Iakttagelsen gäller vad som står i förordningen, och vad som inte står där.

Vad som redovisas om pengarna

Det här är inte en granskning av Skolverket. Myndigheten gör det förordningarna säger. Frågan är en annan: **finns det någonstans ett svar på vad de här pengarna gav barnen?**

UR ÅRSREDOVISNINGEN 2025

"I ett antal statsbidragsförordningar finns ett särskilt krav på att Statens skolverk i samband med sin årsredovisning till Regeringskansliet ska redogöra för hur bidraget har använts."

Skolverkets årsredovisning 2025, 99 sidor. Avsnitt 2.8 om statsbidrag, tabell 40, avsnitt 2.8.6 med tabell 42, samt not 36 i anslagsredovisningen

Tio statsbidrag ska redovisas med hur de använts. Förskolans bidrag är inte ett av dem.

Förordningen för just det bidraget bär inget sådant krav — den bär i stället kravet på att effekterna ska utvärderas, utan att säga var det ska redovisas.

Frasen "utvärdera effekterna" förekommer inte någonstans i årsredovisningens nittionio sidor. Det är inget brott mot något. Det betyder bara att svaret på frågan om vad barnen fick inte står där heller.

Och ingen jämförelse begärs

Förordningen kräver inget utgångsläge. Ingen mätning före och efter, inget utfall att redovisa. 9 § säger att en kommun som tagit emot bidrag ska lämna de uppgifter om verksamheten som behövs för uppföljning och utvärdering — men inte vilka de är.

Samtidigt finns uppgifterna som skulle göra en jämförelse möjlig redan. Skolverket räknar varje år personalen i förskolan, i samma mätning som ger barnantalet ovan: det är därifrån talet 5,1 barn per heltidstjänst kommer. **Myndigheten som ska utvärdera effekterna har alltså personalsiffrorna, kommun för kommun, år för år.**

Att de två inte är kopplade till varandra är ingen anklagelse mot någon. Det är så bidraget är konstruerat.

Ett av ändamålen går att pröva

Det första ändamålet är att sträva efter barngrupper som stämmer med Skolverkets riktmärke. Riktmärket och utfallet kommer från samma myndighet.

RIKTMÄRKET

6–12 barn

för barn som är 1–3 år. För 4–5 år är riktmärket 9–15 barn.

UTFALLET 2025

15,3 barn

i varje barngrupp i genomsnitt, över alla åldrar. Snittet går inte att jämföra rakt av med ett åldersdelat riktmärke — men det ligger i överkant av det högre av de två.

Riktmärket är 9–15 barn för de äldre barnen. Rikssnittet 2025 är 15,3. Förbehållet i rutan är vårt eget och det står kvar: ett rikssnitt över alla åldrar är inte samma sak som ett åldersdelat riktmärke, och delen påstår inte att riktmärket är brutet.

Och kravet har funnits hela tiden

DET SOM GÄLLER

”Barnen ska få förutsättningar att utveckla sin motorik och en allsidig rörelseförmåga genom att de ges möjlighet att delta i varierade fysiska aktiviteter återkommande under dagen”

Läroplan för förskolan, Lpfö 18. Lydelsen enligt SKOLFS 2025:23, i kraft 1 juli 2025

Inget av de tre ändamålen nämner rörelse. Ingen redovisning frågar om något nått barnets dag.

Och av de 251 kommuner vi kunnat bedöma har nio satt ett mätbart mål med ett målvärde.

Pengarna finns. Kravet finns. Mellan dem finns ingen mätpunkt alls.

Kurvan under samma period

VAD EN STUDIE AV SKOLELEVERS MOTORIK REDOVISAR

”Resultaten tyder på att gruppen barn med låg motorisk kompetens har ökat från 15 till drygt 30 procent bland yngre barn (förskoleklass–årskurs 3) under de senaste 15–20 åren. I årskurs 4–6 märks en ökning från 10 till 23 procent under samma period”

Ingegerd Ericsson, Anna Tidén och Eva Andersson: Barns motorik 1974–2024. En enkätstudie om förändringar i skolelevers motoriska kompetens. Publicerad 11 december 2024

Så här ska den läsas. Studien bygger på att 46 lärare i idrott och hälsa skattar hur det såg ut bakåt i tiden. Det är en indikativ lärarskattning, inte en mätning av barnen — samma begränsning som vår egen enkät till pedagogerna har. Och den gäller skolelever, inte förskolebarn.

Vi vet alltså att pengarna har betalats ut, och vi har en indikation på att **andelen barn med låg motorisk kompetens har ökat från 15 till drygt 30 procent under de senaste 15–20 åren. Ingen kan säga om de två sakerna har med varandra att göra.** Förordningen kräver att effekterna utvärderas. Det som redovisats är att pengarna gick åt.

Tiden är inte neutral

Ett barn är inskrivet i förskolan från ett års ålder till skolstarten. Förskolan rymmer alltså fem årskullar samtidigt.

Varje år utan ett mått är därför inte ett år av väntan. Det är en femdel av en barnkull som hunnit igenom. **Tio år är två hela kullar, från första dagen till skolstarten, utan att någon mått vad de fick.**

Räkningen vilar på åldersspannet och ingenting annat. Den förutsätter inte att barnen fördelar sig jämnt mellan åren, och den blir inte mindre sann om inskrivningsgraden ändras.

VAD DELEN INTE SÄGER

Inte att pengarna är bortkastade. Vi har inte läst en enda redovisning, och att bibehålla personal kan mycket väl kosta mer än att låta bli.

Inte att bidraget borde heta något annat, villkoras eller avskaffas. Granskningen föreslår ingen finansieringsmodell, inget statsbidrag och ingen omfördelning. **Att ett mått behövs, och att någon ska följa upp om det nås, är däremot vad granskningen begär.** Det är hela begäran, och den står i del A6 — och den gäller den kull som är inskriven nu.

Och inte att motorikkurvan beror på statsbidraget. De två löper parallellt. Att ingen vet om de hör ihop är iakttagelsen.

Framför allt inte att Skolverket gjort något fel. Granskningen granskar inte myndigheten. Den frågar vad som når barnet, och följer den frågan dit den tar vägen.

Källor

VARJE PÅSTÅENDE I DELEN

Skolverket, Statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder i förskolan 2026. Sidan uppdaterad 27 juli 2026

Förordning (2021:848) om statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan, 3, 8 och 9 §§

Skolverkets årsredovisning 2025, 99 sidor. Avsnitt 2.8 om statsbidrag, tabell 40, avsnitt 2.8.6 med tabell 42, samt not 36 i anslagsredovisningen

Statsrådet Lotta Edholms svar 16 april 2025 på skriftlig fråga 2024/25:1029 av Nima Gholam Ali Pour, Uppföljning av statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder i förskolan

Skolverket, Barn och personal i förskola — hösten 2025, Beskrivande statistik, utgiven 2026, diarienummer 2025:3998

Ingegerd Ericsson, Anna Tidén och Eva Andersson: Barns motorik 1974–2024. En enkätstudie om förändringar i skolelevers motoriska kompetens. Publicerad 11 december 2024

Läroplan för förskolan, Lpfö 18. Lydelsen enligt SKOLFS 2025:23, i kraft 1 juli 2025

Granskningen har läst Skolverkets årsredovisning för 2025 i sin helhet. Orden om hur bidraget nyttjats är statsrådets återgivning, och de står inte i den. Talet om målvärden är räknat ur granskningens register över de 251 bedömda kommunerna. 39 av landets 290 kommuner gick inte att bedöma, och de redovisas med namn i del B4.

Rättigheter. Granskningen får citeras fritt med källhänvisning till DNA TOMORROW Sverige. Tabeller, diagram och den underliggande kommundatabasen får inte återpubliceras i sin helhet eller till väsentlig del utan skriftligt medgivande. Databasen omfattas av katalogskydd enligt 49 § upphovsrättslagen. Kontakt: kommun@dna-tomorrow.se